

KÜLTÜR HAYATIMIZIN AZ BİLİLEN BİR SİMASI: HARPUTLU FEVZİYE ABDULLAH TANSEL

Yrd. Doç. Dr. Abdullah ÖZPOLAT*

Giriş

Edebiyat ve tarih alanındaki çok önemli çalışmalarına rağmen kültür hayatımızda adından sıklıkla söz edilmeyen bir simadır Fevziye Abdullah Hanım. Türk edebiyatı veya tarihi ile ilgili çalışmış olan pek çok araştırmacı onun eserlerine başvurmuştur. Eserleri pek çok çalışmaya kaynaklık etmiş, araştırmacıya yol göstermiş olmakla birlikte kendisi için yapılan herhangi bir çalışma yok gibidir. Halbuki kitapları ve sayısız makaleleri ile edebiyat tarihimize çok önemli kaynak eserler kazandırmıştır.

Eserlerine baktığımızda yaşamının önemli bir kısmını kütüphanelerde geçirdiğini görebiliriz. Kendisi aynı zamanda önemli bir eğitimcidir. Onun öğrencisi olma şansına erişmiş kişilerin ondan hayranlık, hürmet ve saygı ile söz etmesinden de anlaşıldığı üzere, hakkında ayrıntılı bir araştırmayı çoktan hak etmektedir.

Fevziye Hanım'ı kültür hayatımız için önemli kılan pek çok husus bulunmaktadır. Osmanlı İmparatorluğu'nun son döneminde dünyaya gelmekle birlikte, Osmanlı ve Harput'un zengin kültür ve tarih birikimini Cumhuriyet dönemine ustalıkla aktarmıştır. Fevziye Abdullah Tansel'de dini, milli güçlü köklerin değişim süreçlerine rağmen dinamik yapısını koruduğu görülmektedir.

Yalnız çalışma biçimi, titizliği, araştırmacı kimliği değil dönemin siyasi ve sosyal durumu ile birlikte hayata bakışı ve insan ilişkilerine yaklaşımıyla Fevziye Abdullah Tansel'in, ilmi, edebi tenkitleri, inceleme, araştırmaları ve monografileriyle son devir edebiyatçıları arasında ayrı bir yeri vardır. Divan edebiyatından halk edebiyatı ve Tanzimat edebiyatına kadar uzanan esaslı araştırmalarından başka, yalnızca çok çeşitli dergilerde yayımlanan makaleleri önemli bir hacim tutmaktadır. 20. yüzyıl kültür hayatımıza hayranlık uyandıracak kadar emek vermiş, eser bırakmış bir kişinin, hak ettiği biçimde tanınmaması gelecek yüzyıllar için büyük bir eksikliklerdir. Bu bakımdan, yaşamı ve eserleri ile birlikte Harputlu bir kadı kızı olarak dünyaya gelen ve Harput'un kültür zenginliğinden beslenen Fevziye Abdullah Tansel'in Harput'a değer katan şahsiyetler sempozyumunda ele alınması, kültür insanlarımıza vefada kusur edilmediğini bir nebze olsun gösterecektir.

* Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi

Hayatı ve Eserleri

Fevziye Hanım'ın yaşam öyküsü ile ilgili bilgilerimiz biyografilerde ve ansiklopedilerde yer aldığı kadarıyla sınırlıdır. Babası Molova, Metroviçe, Niğde, Muş, Kayseri ve Elaziz kadılıkalarında bulunan Abdullah Hulûsi Efendi, annesi Hacıoğlu Pazarcığı (Dobriç) müftüsü Yörükoğlu Mustafa Efendi soyundan Sârâ Hanım'dır. Kaynakların verdiği bilgilere göre 1912 senesinde babasının görevinden dolayı Muş doğumlu olan (Uçman, 2010: 576) Fevziye Abdullah Tansel, "Ay Dolanır Günler Geçer" olarak yayınlanan günlüklerinde, aile geçmişinden de söz etmektedir (Tansel, 2011: 12). Anne ve babası Elazığ'da vefat ediyor. Annesi, 1918'de çocuk düşürmesi ve İstanbul nezlesinden, babası ise kalp krizinden 1921'de vefat ediyor. Annesinin ve babasının mezarının Elaziz'de, Şehitlik mezarlığında ve yan yana gömülü olduğunu belirtmektedir. Babası, Elaziz kadılığı yaparken, Elaziz'de görevinden alınan Ali Galib'e vekâleten valiliğe de getiriliyor.

Fevziye Hanım, anne ve babasının vefat etmesi üzerine küçük yaşta Elazığ'dan İstanbul'a gelir ve o devrin gerçek bir İstanbul köşesi olan Fatih'e yerleşir. İlköğrenimini burada, orta ve liseyi İstanbul Kız Lisesinde tamamlar. 1934-35 yıllarında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesini bitirir. Konya Kız Muallim Mektebinde bir yıl öğretmenlik yaptıktan sonra Ankara Erkek Lisesine tayin olur. Bundan sonra uzun bir süre Ankara liselerinde Ankaralı gençlere öğretmenlik yapmıştır. Kaynaklarda Ankara'da görev yaptığı yirmi yedi yıl boyunca onun liselerde kompozisyon eğitimini ilk sistemleştiren edebiyat öğretmeni olduğu yazmaktadır.

Fevziye Abdullah Tansel'in bir başka önemli yönü, Fuad Köprülü'nün yetiştirdiği öğrenciler arasında önde gelen bir şahsiyet olması ve Köprülü'nün çıkardığı Ülkü Dergisi'nin yazı işleri müdürlüğünü yapmasıdır (Uçman, 2010:576).

Fevziye Hanım'ın yaşadığı dönemde çevresi tarafından da takdir edilen bir kişi olduğunu söylemek gerekir. 1956'da Talim Terbiye Dairesi üyeliğine getirildiğini, 1960-61 öğretim yılında New York'taki Columbia Üniversitesinde Türk Edebiyatı, eski ve yeni harflerle metin şerhi dersleri verdiğini, 1964'te Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi profesörler kurulunun karar ve teklifi ile bu fakültenin Türk İslam Edebiyatı kürsüsünde öğretim görevlisi olduğunu görüyoruz. 1973 yılında emekliye ayrıldığında, üyesi bulunduğu Türkiye Yazarlar Birliğince, Türk Kültürüne yaptığı hizmetlerinden dolayı yılın yazarı seçilmiştir. Ağustos 1988'de 76 yaşındayken Ankara'da vefat ettiğinde arkasında yarım asrı aşkın bir çalışma ve yazı hayatı birikimi bırakmıştır.

Talim ve Terbiye Dairesi, Türk Tarih Kurumu, Türk Dil Kurumu, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Türk Ocağı ve Kubbealtı Akademisi gibi kurumlarda görev alan Fevziye Abdullah Tansel'e Türk kültürüne yaptığı hizmetleri dolayısıyla Türkiye Yazarlar Birliği tarafından 1984'te Üstün Hizmet

ödülü verildi. 4 Ağustos 1988'de Ankara'da vefat etti; kabri Cebeci Asrî Mezarlığı'ndadır.

Fevziye Abdullah Tansel'in Eserleri (Uçman, 2010: 576) Şiir: Duyuşlar (F. A. Erinç imzasıyla, Konya 1935). İnceleme: Mehmed Âkif-Hayatı ve Eserleri (İstanbul 1945; düzeltme ve eklerle, İstanbul 1973), Hususi Mektuplarına Göre Nâmık Kemal ve Abdülhak Hâmid (Ankara 1949), İstiklâl Harbinde Mücahit Kadınlarımız (Ankara 1988). Yayınları: Ziya Gökalp Külliyyatı-I: Şiirler ve Halk Masalları (Ankara 1952), Şinasi-Makaleler (Ankara 1960), Şinasi-Şair Evlenmesi (Ankara 1960), Ziya Gökalp Külliyyatı-II: Limni ve Malta Mektupları (Ankara 1965), Nâmık Kemal'in Hususi Mektupları (I-IV, Ankara 1967, 1969, 1973, 1986), Mehmet Emin Yurdakul'un Eserleri-I (Ankara 1969), Ömer Seyfettin'in Şiirleri (Ankara 1972), Günebakan (Hamdullah Suphi Tanrıöver, açıklayıcı notlarla, Ankara 1986). Antoloji: Çocuklar İçin Dinî Şiirler (Ankara 1961), Tanzimat Devri Edebiyatında Dinî Şiirler (Ankara 1962), Servet-i Fünun ve Son Devir Edebiyatında Dinî Şiirler (Ankara 1962), Türk-İslâm Edebiyatı: Türkçe Dinî Metinler (I-II, Ankara 1967, 1971). Yardımcı Ders Kitapları: İyi ve Doğru Yazma Usulleri (örneklerle beraber, Ankara 1949), İyi ve Doğru Yazma Usulleri (I-II, Ankara 1962, 1963), İyi ve Doğru Yazma Usulleri (kompozisyon, tashih ve müracaat el kitabı, İstanbul 1975).

Eserleri: Fevziye Abdullah Tansel'in öne çıkan çalışmalarından bazıları burada değerlendirilmektedir.

a) İstiklal Harbi'nde Mücahit Kadınlarımız

İstiklal Harbi'nde görev yapmış mücahit kadınlar çalışması, kitabın başında İstiklal harbinde görev yapmış mücahit kadınları ele almakta, sonra İstiklal harbi kahramanlarını incelemektedir.

İstiklal Harbi'nden Önceki Mücahit Kadınlarımız (1828-1918)

II. Mahmut devrinde, Ruslar'ın 1828'deki Şumnu kuşatmasında erkek elbisesi giyip cepheye koşan, kahramanlık menkıbesi Kars'ta dilden dile dolaşan bir genç kızdır. 1853-56'daki Türk-Rus Harbi'nde şehit düşen bir genç kızın da cenazesi Kars'a getirilerek törenle gömülmüştür. Yine Kırım harbinde, 1854 başlarında, ordu kumandanı Musa Paşa Silistre kuşatmasında şehit olunca, Kara Fatma kumandasındaki, Türkmen-ilinden yardıma koşan kılıç belde, kargı kolda kadınlar Sivastopol'da geceli-gündüzlü savaşmışlar, Kara Fatma yaralanmış, kardeşi şehit düşmüştür. 1877'de Trabzon'un Akçaabat ilçesindeki Sargana deresinden karaya çıkmayı planlayan Rusların yenilgiye uğratılmasında büyük yararlılıkları görülen Erzurum'un Nene Hatun'u, Gülizar'ı ve Nâme Kadını.. 1918'de yine Erzurum'da, evlerine baskın yapan Ermeniler'den birini yere serip, topladığı kadınlarla öteki Ermenileri kaçırmayı planlayan Sebile adlı genç kız da dahil, dokuz mücahit İstiklal Harbi'nden Önceki Mücahit kadınların kahramanlıklarına yer vermektedir (Tansel, 1991:VII).

Yukarıdaki kahramanlardan birisi Nene Hatun, Çeperli köyündendir. Hüseyin Efendi ile Zeliha Hanım'dan, 1853'de doğmuştur. Nene onun asıl adı, soyadı Kırkgöz'dür. Üç oğlundan en büyüğü Nazım ile onun küçüğü Birinci Dünya Savaşı'ndan şehit düşmüşlerdir. Aziziye tabyasının Rus kuvvetlerinden geri alınması için yapılan çarpışmadaki kahramanlığı dolayısıyla Üçüncü Ordu tarafından Erzurum'un Kars kapısındaki Eminkurpu mahallesinde bir ev tahsis edilmiş, uzun yıllar bu evde yaşamıştır. Yakalandığı zatürre yüzünden, 22 Mayıs 1955'te Erzurum Numune Hastanesinde hayata gözlerini yummuştur (Tansel, 1991: 7).

İstiklal Harbinin Anadolu Mücahit Kadınları,

Kara Fatma (Fatma Seher), Ayşe Hanım, Bitlis Defterdarının Hanımı, Kara Fatma Şimşek, Hatice Hatun, Tayyar Rahime, Melek Hanım, Tarsuslu Kara Fatma, Gazi Antepli Yirik Fatma, Mudurnulu Fatma Hanım, Nazife Kadın, Gördesli Makbule, Asker Saime Hanım şeklinde sıralanmaktadır (Tansel, 1991).

Savaşlara katılan mücahit kadınlardan ilki, asıl adı Fatma Seher olan Kara Fatma Erzurumlu Yusuf Ağa'nın kızıdır. Balkan harbinde kocası Derviş Erden'le birlikte Edirne'de, düşman tarafından kuşatılmış olan Yanık Kışla'da bulunmuş, askerlik hayatını onunla paylaşmıştır. Birinci Dünya Savaşı'nda kendi ailesinden dokuz-on kadınla birlikte Kafkasya Cephesi'ne gitmiştir. Mondros Mütarekesi'nden sonra eşi binbaşı derviş Erden'in vefatını öğrenmiş, İstanbul'un işgali üzerine, Sivas ve Erzurum'a giderek, Mustafa Kemal'den kendisini görevlendirmesini istemiştir. Kara Fatma, Erzurum ve Van'da kardeşleri Ermeniler tarafından şehit edilen kırk üç kadınla vazifelerini yerine getirdiklerini belirtmiştir (Tansel, 1991: 25-26).

b) Servet-i Fünun ve Son Devir Edebiyatı'nda Dini Şiirler

Servet-i Fünun ve Son Devir Edebiyatı'nda Dini Şiirler (Tansel, 1962a) isimli eserinde, Servet-i Fünun ve Milli Edebiyat Devri'ne ait dini şiirlerin en önemli özelliğinin, başka mevzularda olduğu gibi, dini şiirlerin de fikir bakımından daha çeşitli ve zengin bir mahiyete sahip olduğunu belirtir. Tansel'e göre (1962a:XX) İslam dininin fazilet aşıl原因an ahlaki prensiplerinden faydalanmak ve günümüzün hayat şartlarına uyan ayetleri tefsir etmek suretiyle şairlerimizin yazdıkları şiirleri toplumsal ahlak ve toplumsal kalkınmada manevi bir kuvvet tesis etmekte ve ruhen yükselmede dinin tesirine inandıklarını açıkça göstermektedir.

Eserde kronolojik bir sıralamaya uygun olarak Ali Ekrem Bolayır, Tevfik Fikret, Mehmet Emin Yurdakul, Abdullah Cevdet, Rıza Tevfik Bölükbaşı, Cenab Şehabeddin, Tokadizade Şekib, Mehmed Akif Ersoy, Ziya Gökalp, Faik Ali, Yahya Kemal Beyatlı, Midhat Cemal Kuntay, Aka Gündüz, Emin Bülent Serdaroğlu, İbrahim Alaeddin, Fuad Köprülü, Orhan Seyfi Orhon, Halid Fahri Ozansoy, Faruk Nafiz Çamlıbel, Enis Behiç Koryürek, Yusuf Ziya Ortaç,

Şükufe Nihal Başar, Halide Nusret Zorlutuna, Edib Ayel, Arif Nihad Asya, Azmi Güleç, Ziya Osman Saba, Cahid Sıtkı Tarancı, Feyzi Halıcı, Bekir Sıdkı Erdoğan, Ömer Rasih Türkmen, Nijad Tahsin Alper'in dini şiirlerine yer verilmektedir.

Servet-i Fünun Şiirine örnekler,

Ali Ekrem Bolayır'ın Askerin Tevhidi şiirinden, (Tansel, 1962a:4-5)

Sen'in rahmetinle yaşar,
Yüzbin göğde bir Allah var
Tekbir'in her cana uğrar
Asker için bir Allah var
Ya şehid, ya gazi olam
Cennet'inde bir yer bulam
Sen'in büyük dinin bu gün
Zulme karşı kalmış düşkün
Lakin ben varım, ben varım
Sana her gün yalvarırım
Eyle gazi, şehid beni
Kurtarayım büyük dini!

Mehmet Akif Ersoy'un Hakkın Sesleri şiirinden (Tansel, 1962a:45)

Duygusuz olmak kadar dünyada lakin dert yok
Öyle salgınmış ki mel'un: Kurtulan bir fert yok!
Kendi sağlam.. Hissi ölmüş, ruhu ölmüş milletin;
İşte, en korkuncu hüsrânın, helakin, haybetin!
Ey, ölüm renginde topraktan hayat i'la eden
Bir yığın toprak da olsak, sade çiğnenmek neden?
Başka tıynetler mi hep şayan olan ihsanına
Ah, bir bulsam, sarılmak iş midir damanına?
Bir nesim olsun, İlâhi.. canlanır kanlar bütün..
Nev-baharın ruhu etsin bir de bizlerden zuhûr
Yoksa, artık Sûr-ı İsrâfil'e kalmıştır nuşûr!

c) Çocuklar İçin Dini Şiirler:

Fevziye Abdullah Tansel, çocuklar için dini şiirleri ele almadan önce çocuk edebiyatının tarihçesine değinmektedir. Bu çalışmada Tansel'e göre (1961) fikir hayatımızın en çorak alanlarından birisi çocuk edebiyatıdır. Çocuk edebiyatı, 1869-1870'de yayınlanmaya başlayan Mümeyyiz mecmuası başlangıç kabul edilirse, çocuk edebiyatının tarihçesi bir asır kadar bir maziye sahiptir. Mümeyyiz mecmuası, aynı ismi taşıyan siyasi gazete tarafından haftada bir

çıkarılan bu çocuk mecmuası, büyük bir dikkat ve özenle hazırlanmıştır. Çocukların ilgisini çekmek, az okuma bilenlerin de yararlanmasını temin etmek amacıyla her nüshası başka bir renkte kâğıda basılan, hareketli yazıları da içine alan bu mecmua, hitap ettiği seviye itibariyle, büyüklere de hitap eden yazılar içermektedir. Çocuklar için bilmeceler vb. içerikten daha çok çocuk terbiyesi için zararlı ve faydalı hususlarda yazılar yayınlanmıştır.

İkinci olarak çocuk edebiyatı için 1896-1898 yılları arasında yayınlanan Çocuklara mahsus gazete gösterilebilir. Çocuklara mahsus gazetenin amacı, her nüshasının ilk sayfasında kaydedildiği üzere, kız ve erkek çocuklarının iyi ahlaklı yetişmelerine, bilgilerinin artmasına hizmettir. Bu gazetede, Ahmet Mithat Efendi'nin Çocukların Kır Gezilerinde İhtiyatı, Midyeler ve İstiridyeler, kırlangıç Yuvası ve Akıllı Çocuk, Karınca ile Arsız Çocuk, Arılar, Örümcek ve Ziyankar Çocuk, Kaplumbağa Nasıl Kuluçka Yatar vb. gibi terbiyevi, alaka çekici olayları içine alan, dil itibariyle çok sade, bugün bile çocukların anlayabileceği hikayeler, Recaizade Ekrem'in La Fontaine'-den tercüme bazı manzum hikayeleri ve Cevdet Paşa'nın kızı Emine Semiyye Hanım'ın çalışkanlığın her yerde nasıl faydalı olduğunu konu edinen makalesi vb. yazılar yayınlanmıştır.

Bir diğer gazete Çocuklara Rehber'de (1896-1900) başta Ahmet Mithat Efendi olmak üzere İsmail Safa'nın çocuk seviyesine dil ve konu bakımından uygun şiirleri yayınlanmıştır. Çocuk edebiyatı, 1900'den başlayarak duraklama sürecine girmiştir. 1900-1908 arası, her sahadaki yayın gibi, çocuk edebiyatı açısından da verimsiz bir dönemdir. 1905'de Selanik'te Çocuk Bahçesi olarak yayınlanan bir mecmua yayınlanmakla birlikte, bu dergide çocuklar için bir iki Celal Sahir yazısı dışında çocuk seviyesi ile ilgisi bulunmayan, edebi münakaşalar yayınlanmıştır. 1908'de Meşrutiyet'in ilanının ardından neşriyat sahasında görülen çeşitlilik, çocuk edebiyatında da görülmüştür. 1913'den sonra gerek Tedrisat-ı İbtidaiyye Mecmuası, gerekse Çocuk Dünyası, talebe Defteri, mektep duyguları, mektepli mecmuasında terbiye bakımından yararlı, dini şiirler yayınlanmıştır.

İkinci Meşrutiyet'in ardından çocuk şiirleri antolojileri yayınlanmaya başlamıştır. Celal sahir ile Mehmed Asım'ın Müntehab Çocuk Şiirleri, Fuad Köprülü'nün altı cildten oluşan Mekteb Şiirleri adlı antolojisi, ayrıca Ziya Gökalp'in çocuklar için terbiyevi şiirler yazması ve Fikret'in Şermin isimli kitabının basılması bu dönemdedir.

Fevziye Abdullah Tansel'e göre (1961:XIV) ondokuzuncu asrın son yıllarında başlayan ve 1908'den sonra sistemli ve verimli bir yol tutan sanatkar ve mütefekkirlerin ilgileri görülmüş, 1922'ye kadar muhtelif mecmualarda ve çocuk şiirleri kitaplarında yer yer dini çocuk şiirlerine rastlanmakla birlikte, öncesinde dini çocuk şiiri yazarlar da, bu tarihten sonra sanatkarlar dini şiir yazmaktan uzak durmuşlardır. Mehmet Faruk'un 1927-1928'de basılan Çocuklara Şiir Kitabı vb. çalışmalar gözden geçiri-lince, bunlarda dini mevzuda

bir tek çocuk şiiri bulunmadığı görülür. Benzer biçimde Mehmet Emin Yurdakul'un Cenge Giderken adlı meşhur şiirindeki “ben bir Türk'üm, dinim, cinsim uludur” mısrasındaki “din” kelimesi kaldırılarak, “ben bir Türk'üm, soyum, cinsim uludur” şeklinde tashih edilmiştir.

Çocuklara Dini Şiirler, derlemesi, çocuklara dini bilgi vermek, çocuklara şuurlu olarak iyi karakterler telkin etmenin öneminden hareketle ortaya çıkmış bir kitaptır. Çocuklara doğruluk, maddi ve manevi temizlik, çalışkanlık, saygı, şefkat, yardım hissi vb. iyi karakterler aşılama konusunda dini şiirlerin sağlayacağı yararı olacağı düşüncesini taşımaktadır (Tansel,1961:XVI).

Ziya Gökalp, Mehmet Emin Yurdakul, Ali Ekrem Bolayır, Serezli Sa'di, F. Mağmûmi, İsmail Sâfâ, A.İsmet, Celal Sahir Erozan, Ali Ulvi Elöve, Mehmet Muhittin, İbrahim Alaeddin Gövsa, Sabri Cemil Yakut, Şevki Bulut'un çocuklar için kaleme aldıkları şiirler yer almaktadır.

Çocuk şiirlerinden örnekler;

Ziya Gökalp'in “İlahi” şiirinden; (Tansel, 1961:1-2)

“Yüce tanrı! Bize pak bir yürek ver,
Temiz aşkla sevmek için vatanı!
hudut emin değil, bir tunç bilek ver,
O ezmeden, biz ezelim düşmanı.
Bu soy, şanda daim olsun: Amin!
Hak yolunda kaim olsun: Amin!

Ali Ulvi Elöve'nin “Dileğimiz” şiirinden: (Tansel, 1961: 44-45)

Ulu Tanrı, bu Türkiye ülkesi,
İşte Sen'in yardımını bekliyor
Şimdi hürüz, yok bir namus lekesi,
Bizi işlet, bizi terlet, bizi yor
Herkes böyle diliyor
Bize ilim, bize sanat, ahlak ver
Bize sebat, iş sevgisi gerektir..
Çalışanlar isteğine hep erer,
Çalışmayanlar hep geri kalmış demektir
Bize işi sen sevdirdi!

d) İyi ve Doğru Yazma Usûlleri:

Kelimelerin ve cümleler ve bunlara ait kaideleri anlatan bir ilim dalı olarak dilbilgisini (gramer), tahsile devam edebilmek, doğru konuşabilmek, yazabilmek için öğrenmek şarttır. gramer kaidelerini, konuşurken ve yazarken

kullanmak ihtiyacıyla öğrendiğimiz takdirde hiçbir ilmin gramer kadar hayatla alakalı olmadığını kavrarız (Tansel, 1962b:3).

Kitap, önsözün ardından iki bölümden oluşan çalışmanın ilk bölümü, gramer konularına ayrılmış, ikinci bölümü, noktalama işaretlerini ayrıntılı bir biçimde incelemektedir. Birinci bölümde, isim, zamir, sıfat, zarf, edat, rabıt(bağlaç), ünlem(nida) ve fiil sırasıyla kelimelerin gramer anlamları, yapı özelliklerine göre kelime türleri, tamlamalar, esas ve yardımcı unsurlarıyla birlikte cümle ve iyi bir cümlenin özelliklerine değinilmektedir. İkinci bölümde, noktalama işaretleri; nokta, iki nokta üst üste, sıra noktalar, apostrof, noktalı virgül, soru, ünlem, parantez, tırnak, çizgi, paragraf, büyük harfler, adetlerin yazılışını ele almaktadır.

SONUÇ

Kültür hayatımızın az bilinen simalarından birisine odaklandığımız bu çalışmada, Fevziye Abdullah Tansel'i hayatı ve eserlerinden hareketle yakından tanımayı ve tanıtmayı amaçlanmıştır. 1912 yılında doğan Fevziye Abdullah Tansel, Ağustos 1988'de 76 yaşındayken Ankara'da vefat ettiğinde arkasında yarım asrı aşkın bir çalışma ve yazı hayatı birikimi bırakmıştır. Eserlerine baktığımızda yaşamının önemli bir kısmını kütüphanelerde geçirdiğini gördüğümüz Fevziye Abdullah Tansel, eserleri pek çok çalışmaya kaynaklık etmiş, araştırmacıya yol göstermiş olmakla birlikte kendisi için yapılan herhangi bir çalışma yok gibidir. Halbuki kitapları ve sayısız makaleleri ile edebiyat tarihimize çok önemli kaynak eserler kazandırmıştır. Fevziye Abdullah Tansel'-in Divan edebiyatından halk edebiyatı ve Tanzimat edebiyatına kadar uzanan esaslı araştırmalarından başka, yalnızca çok çeşitli dergilerde yayımlanan makaleleri önemli bir hacim tutmaktadır.

Fevziye Hanım'ı kültür hayatımız için önemli kılan pek çok husus bulunmaktadır. Osmanlı İmparatorluğu'nun son döneminde dünyaya gelmekle birlikte, Osmanlı ve Harput'un zengin kültür ve tarih birikimini Cumhuriyet dönemine ustalıkla aktarmıştır. Fevziye Abdullah Tansel'de dini, milli güçlü köklerin değişim süreçlerine rağmen dinamik yapısını koruduğu görülmektedir.

Yalnız çalışma biçimi, titizliği, araştırmacı kimliği değil dönemin siyasi ve sosyal durumu ile birlikte hayata bakışı ve insan ilişkilerine yaklaşımıyla Fevziye Abdullah Tansel'in, ilmi, edebi tenkitleri, inceleme, araştırmaları ve monografileriyle son devir edebiyatçıları arasında ayrı bir yeri vardır. Fuat Köprülü'nün yanında yetişmiş olması, kütüphanesini ülkemizin yarınlarının yetişmesinde destek olan Türk Petrol Vakfı'na bağışlamış olması Fevziye Abdullah Tansel'in öne çıkan birtakım yönleri olarak saymak mümkündür.

20. yüzyıl kültür hayatımıza hayranlık uyandıracak kadar emek vermiş, eser bırakmış bir kişinin, hak ettiği biçimde tanınmaması gelecek yüzyıllar için büyük bir eksikliktir. Bu bakımdan, yaşamı ve eserleri ile birlikte Harputlu bir kadı kızı olarak dünyaya gelen ve Harput'un kültür zenginliğinden beslenen

Fevziye Abdullah Tansel'in Harput'a değer katan şahsiyetler sempozyumunda ele alınmış olması, kültür insanlarımıza vefada kusur edilmediğini bir nebze olsun gösterecektir.

KAYNAKÇA

UÇMAN, Abdullah, "Fevziye Abdullah Tansel", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Cilt:39, s.576.

TANSEL, Fevziye Abdullah, *Çocuklar İçin Dini Şiirler*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1961.

TANSEL, Fevziye Abdullah, *Servet-i Fünun ve Son Devir Edebiyatı'nda Dini Şiirler*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1962a.

TANSEL, Fevziye Abdullah, *İyi ve Doğru Yazma Usûlleri*, Milli Kültür Yayınları, Türk Tarih Kurumu basımevi, Ankara 1962b.

TANSEL, Fevziye Abdullah, *İstiklal Harbi'nde Mücahit Kadınlarımız*, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara 1991.

TANSEL, Fevziye Abdullah, *Ay Dolanır Günler Geçer Fevziye Abdullah Tansel'in Günlükleri*, Dergah Yayınları, İstanbul 2011.